

prof .Mirela Grbić defektolog/stručni suradnik/psihoterapeut za djecu i adolescente
Uvodna riječ

Kako bi započeli ovu dobro poznatu priču o odrastanju, na suvremeni način, trebalo bi se podsjetiti na neke znane mitove, izreke, ali i autentične grafite samih adolescenata koji objašnjavaju ovo izuzetno složeno i kaotično razvojno razdoblje svakog mladog čovjeka.

Grafit: „ Ne zna se gdje počinje, a gdje završava jedna generacija, ali to je tu negdje oko deset uvečer..“

Sušтина adolescencije najbolje je sadržana u rečenici iz kontakta s jednim adolescentom: **“Odrasli bi trebali osjećati nostalgiju za obiljem naših svježih mladenačkih osjećaja i buntom u kojem leži beskompromisna energija.“**

Zato neki autori tvrde da :

“ADOLESCENCIJA SAMA PO SEBI NE POSTOJI SAMO ADOLESCENT“

IKAROV LET

Da bi pobjegao iz zatočeništva, Dedal je svome sinu Ikaru i sebi voskom prilijepio krila i poletio. Sinu je zapovjedio da ne leti previsoko kako sunce ne bi otopilo vosak i on se strmoglavio u dubinu. Unatoč upozorenju Ikar nije odolio zovu visina i sunovratio se u more...

Nije to bio puki neposluh nedozrelog mladića. Bila je to mladenačka žudnja za novim prostranstvima, za svjetlošću. Danas posvuda u svijetu suvremeni Ikari polijeću sa nekih planina šarenim zmajevima i lebde nad Zemljom nošeni vjetrovima. Zagledajte se u njihove oči u trenucima polijetanja: ima tu i straha, i ponosa, i čvrste ikarovske želje da se vlastitom sposobnošću uzdigne nad banalnosti svakidašnjice, pa makar i po cijenu smrtne opasnosti. Brižni će se i mudri roditelji sjetiti svojih mladenačkih težnja i shvatiti koliko je (ne) moćan da odredi koordinate leta svoga Ikara-adolescenta.

U bajkama kao i u životu najčešće se ne priča o drugome doli o odrastanju. Na putu zrelosti moraju se osjetiti mnoga iskušenja. Junaci u bajci, ali i u životu moraju proći kroz brojne vlastite krize i objektivne opasnost vanjskog svijeta. Nerijetko je taj svijet projekcija vlastitog unutrašnjeg. Ali kako život ni bajke ne dopušta neograničeni broj pogrešaka, nužno je položiti ispit sazrijevanja, a zatim i dokazati svoju zrelost. Sazreti znači izgraditi vlastitu osobnost, ali i biti sposoban za odnose s drugima. Za ovakve pretvorbe potrebno je mnogo vremena , strpljenja , hrabrosti i iskušenja. Stoga bi mladim Ikarima koji lete, suvremenim ritmom, trebalo otvoriti prostranstvo za let, u svijetu koji uključuje prijateljstvo i ljubav.

Riječ stručnjaka

Riječ **adolescencija** dolazi od latinske riječi *adolescere*, što znači rasti, a oblik trajnog glagola u velikoj mjeri objašnjava smisao. Prvi put se koristio u starom Rimu. U srednjem vijeku, a tim terminom se opisuje mlad čovjek do 30 te godine života koji još nije imao socijalna prava .

Danas se donja granica pomakla do 11 godine , a gornju granicu je teško odrediti, ali većina autora se slaže da bi 22. godina bila granica za ulazak u odraslo doba.

Uz riječ *adolescencija* stručnjaci koriste i pojam **pubertet**. Riječ dolazi od latinske riječi *pubertas* što označava zrelost, doraslost i označava doba spolnog sazrijevanja. Pubertet označava tjelesno sazrijevanje, a *adolescencija* označava psihičko sazrijevanje koje ide uz tjelesno.

Bilo slikovito opisuje razliku između ova dva pojma «Pubertet je djelo prirode ,a *adolescencija* djelo čovjeka.» .Prema D.J. Ducheu (1971), «..*adolescencija* i pubertet se vremenski podudaraju , ali se ne miješaju.»

E. H. Erikson (1977) određuje *adolescenciju* kao..» fazu u kojoj se psihičkim i društvenim procesima, osjećajna, iskustva i poistovjećenja iz djetinjstva zamjenjuju novim iskustvima i novim poistovjećenjima.»

Adolescenti ne pripadaju ni skupini djece, ali ni skupini odraslih.

U tom prijelazu iz svijeta djetinjstva u svijet odraslih događaju se složene i duboke promjene i na tjelesnoj, emocionalnoj, intelektualnoj , moralnoj i socijalnoj razini. Koliko je to razdoblje složeno možemo zaključiti po količini napisanih bajki i avanturističkih romana namijenjenih djeci u kojima se piše o procesu odrastanja. Na putu sazrijevanja , mladi junaci moraju prebroditi bezbroj iskušenja i opasnosti. Zato i djeca uživaju čitajući o hrabrim junacima i njihovim avanturama jer nesvjesno prepoznaju da junaci iz bajki govore o njihovim unutarnjim borbama. **Sretan kraj bajke nudi nadu u mogućí sretan završetak borbe za poziciju biti odrastao.**

«Vrijeme mladosti, vrijeme izlaska iz ljuštore djetinjstva i ulaska u svijet i pozicije odraslog je vrijeme strasti i izazova, bunta i obračuna i nadanja, doživljaja neizmjerne moći, slobode i ljubavi, ali i vrijeme strepnje i straha, nesigurnosti i sumnje, osjećanja smetenosti i skrušenosti, mučnine i tuge, zavisti i očaja.» (V.Čurčić , 1985)

S. Freud 1905. je prvi psihoanalitički obradio problematiku *adolescencije* u trećem poglavlju «Tri eseja o seksualnosti» . Na njegov rad nastavlja se 1992. Ernest Jones i publicira članak pod naslovom «Neki problemi *adolescencije*». On izvodi pravilo da « *Adolescencija* rekapitulira rano djetinjstvo».

Siegfried Bernfeld, August Aichorn, Ana Freud su analitičari koji početkom dvadesetog stoljeća djeluju u Beču i bave se problematikom *adolescencije*. U vremenu kad se toj problematici u znanstvenim krugovima još nije

posvećivala dovoljna pažnja. Veći interes za ovo životno područje javlja se iza Drugog Svjetskog rata. L.A Spiegel u SAD-u, J.Duche H. Deutsc, R. Wittenberg, P. Male, D. Lagach M. Laufer, D. W.Winnicott, M. Vincent u Evropi, Vlatković-Prpić, S. Nikolić, V. Vidović, V.Rudan i ostali kod nas. **Iz kliničkog rada navedeni autori pokušavaju objasniti što je u osnovi procesa koji se događaju u ovoj burnoj i kaotičnoj fazi razvoja u kojoj zna prevladavati ispraznost. Koja nerijetko biva praćena rizičnim ponašanjima i adolescentnim krizama.**

1.ADOLESCENTNA KRIZA

S. Nikolić, (1991) o adolescenciji kaže:» Postoje dva mita koja se odnose na adolescenciju. Prvi se odnosi na **adolescentnu krizu**, a drugi označava **adolescenciju kao period prijelaza iz djetinjstva u odraslu dob.**»

Proces prijelaza iz djetinjstva u zrelu dob nosi niz promjena prije svega na tjelesnom, intrapsihičkom i konačno i socijalnom planu.

Zadaci koji se nameću ličnosti u ovom razdoblju možemo podijeliti:

1. postići zrelu seksualnu organizaciju (genitalna centracija, fuzija nagonskih pulzija) tj. formirati seksualni identitet
2. konsolidacija selfa tj. prihvatiti vlastito fizičko i psihičko iskustvo
3. potpunije se separirati od roditelja, ali i smanjiti ovisnost od grupe vršnjaka
4. identifikacijom učvrstiti strukturu ličnosti.

To su složeni zadaci koji mladima donose teškoće krize, kolebanja, lutanja, ali kao i u bajci na kraju ipak izađu na kraj sa zagonetkama odrastanja.

Autori se slažu da je **u radu s adolescentima najteže odrediti granicu između normalnog i patološkog. Većina autora smatra da se adolescentna kriza može smatrati normalnim razvojnim fenomenom.** (A. Freud, 1958, Blos, 1962)

U kojem će se stupnju pojaviti teškoće ovisi o dosadašnjem razvoju pojedinca, ali i o okolini u kojoj živi, koja može olakšati ili otežati čitav proces.

Vlatković- Prpić (1975) je mišljenja da bi se mogla uočiti distinkcija između **konfliktne patologije** (izražavanje intrapsihičkih konflikata u sklopu procesa sazrijevanja ličnosti) i **razvojne patologije** (potječe iz prijašnjih razvojnih faza i štetnija je) **treba dobiti uvid u strukturu i dinamiku ličnosti. U tom smislu ako se teškoće u funkcioniranju i ponašanju, javljaju kao pokušaj rješavanja konflikata specifičnih za ovo razdoblje, razvoj ličnosti neće biti ugrožen.**

M. Vincent (1980) smatra da **se adolescentna kriza javlja u obliku dvije velike grupe pojava:**

1. grupa psihičkih teškoća koje otežavaju adolescentu sposobnost da voli i da se afirmira i potvrđuje. Javlja se zbog nesvjesnog odbijanja da odraste .Mogu poprimiti oblik neuroze, ili psihoze i razviti se u pravcu ozbiljne duševne bolesti.

2. grupa teškoća dovodi do psihopatoloških pojava koje ugrožavaju život , a najčešći su pokušaj suicida i narkomanija.

Svaka kriza pa tako i adolescentna predstavlja promjenu i mutaciju jedne zone nesigurnosti, vakuuma u odnosu na razvoj i adaptaciju adolescenta. Potrebno je imati povjerenja u spontani razvoj prema odrasloj dobi. Biti tu i pomoći kad je i ako je potrebno, na putu procesa odrastanja, koji ponekad nije nimalo jednostavan.

Literatura :

1. Freud, A., Normalnost i patologija djece, Biblioteka Svijet dječje psihe, Prosvjeta, Zagreb 2000.
2. Freud, A., Procjena poremećaja u djetinjstvu i adolescenciji (Hampstead Indeks), Prevedeno u Rijeci 2002.
3. Nikolić, S., Klain, E., Vidović, V., Osnove medicinske psihologije , Priručnici Medicinskog fakulteta, Zagreb 1990.
4. Nikolić, S., Svijet dječje psihe, Prosvjeta, Zagreb 1996.
5. Nikolić, S., Zaštita duševnog zdravlja mladih, Medicinska naklada, Zagreb 1993.
6. Nikolić, S., Mentalni poremećaji u djece i omladine 1, Školska knjiga, Zagreb 1988.
7. Nikolić, S., Psihijatrija dječje i adolescentne dobi-propedeutika, Školska knjiga, Zagreb 1991.